Syyttäjälaitos **12.5.2023** SY/1236/2023

Eduskunta
Lakivaliokunta

UJ 7/2023 vp

Valtioneuvoston kirjelmää U 73/2022 vp eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi varojen takaisinhankinnasta ja menetetyksi tuomitsemisesta täydentävä jatkokirjelmä

Syyttäjälaitos kiittää mahdollisuudesta lausua edellä mainitusta Valtioneuvosten kirjelmästä. Syyttäjälaitos suhtautuu direktiivin tavoitteisiin myönteisesti ja pitää lähtökohtaisesti kannatettavina toimenpiteitä, joilla pyritään tehostamaan viranomaisten toimintaedellytyksiä, rajat ylittävää yhteistyötä sekä rikoshyödyn tosiasiallista poisottamista mukaan lukien laajemmat säännöt laajennetusta menetetyksi tuomitsemisesta, tuomioon perustumattomasta menetetyksi tuomitsemista ja rikolliseen toimintaan liittyvän selittämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemista (ehdotuksen artiklat 14-16).

Syyttäjälaitos on aiemmin 28.9.2022 päivätyssä lausunnossaan lakivaliokunnalle suhtautunut kriittisesti direktiiviehdotuksen 6 artiklan muotoiluun, jossa ARO-toimistoille olisi, siinä määrin kuin on tarpeen rikoshyödyn, rikoksentekovälineiden ja omaisuuden jäljittämiseksi ja tunnustamiseksi, varmistettava välitön ja suora pääsy syyttäjäviranomaisen asiaankuuluviin tietoihin. UJ-kirjelmästä ilmenevää, puheenjohtajan viimeisimmän ehdotuksen muotoilua, jossa suoraa ja välitöntä pääsyä on rajoitettu muun muassa rikosprosessiketjun viranomaisten hallussa olevien tietojen osalta, on pidettävä parannuksena aiempaan komission ehdotukseen nähden.

Ehdotuksen 11 artiklassa säädetään ARO-toimistojen toimivallasta jäädyttää omaisuutta mahdollisen menetetyksi tuomitsemisen varmistamiseksi. Komission ehdotukseen verrattuna uusimmassa puheenjohtajan versiossa kyseistä artiklaa on selkeytetty jaottelemalla toimenpiteet jäädyttämispäätöksiin ja välittömiin toimiin. Tämä vastaa Syyttäjälaitoksen jo aiemmin esittämää kantaa siitä, että artikla edellyttää ARO-toimistolla olevan toimivalta tehdä välittömiä toimia omaisuuden pysäyttämiseksi ennen kuin on tehty päätös takavarikon tai vakuustakavarikon käyttämisestä tai ennen kuin toisesta valtiosta on saapunut virallinen pyyntö jäädyttää. Syyttäjälaitos pitää ehdotusta uudesta toimivallasta direktiivin tavoitteet huomioon ottaen kannatettavana erityisesti rajat ylittävissä asioissa, joissa toisen valtion virallisen jäädyttämispyynnön saapuminen asiakirjojen laatimisen ja mahdollisen käännöstyön vuoksi voi viedä aikaa.

Syyttäjälaitos kannattaa ehdotuksen 16 artiklassa olevaa mahdollisuutta selittämättömän varallisuuden menetetyksi tuomitsemisesta. Sinänsä Syyttäjälaitos tunnistaa artiklan edellyttämät muutokset kansalliseen järjestelmään, mutta pitää ehdotettua säännöstä kuitenkin rikoshyödyn tosiasiallisen poisottamisen näkökulmasta ja direktiivin tavoitteiden täyttämiseksi välttämättömänä. Selittämättömän omaisuuden poisottamisen mahdollisuus korostuu erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa, joissa Suomessa tunnistetaan epäilty rahanpesun kohde ja omaisuutta pysäytetään, siihen kohdistetaan pakkokeinoja ja Suomessa käynnistetään esitutkinta. Mikäli epäilty rahanpesun esirikos on ulkomailla, saattaa erinäisistä syistä syntyä tilanne, jossa esirikosta ei kyetä rikosprosessissa riittävästi selvittämään ja yksilöimään, eikä tuomitseminen rahanpesusta Suomessa ole mahdollista eikä siten myöskään takavarikoidun omaisuuden konfiskoiminen. Huolimatta siitä, että tuomitsemiskynnys Suomessa ei rahanpesun osalta ylity, saattaa olla ilmeistä, että omaisuus on epäsuhteessa henkilön laillisiin tuloihin nähden, omaisuudelle ei ole uskottavaa laillista alkuperää ja että henkilöllä on artiklassa tarkoitettu yhteys järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Rikoslain 10 luvun 3

§:n mukainen laajennettu hyödyn menettäminen ei ratkaise ongelmaa, ellei ole olemassa säännöksessä tarkoitettua ns. liipaisinrikosta. Rahanpesun torjunnan uskottavuuden ja rikoshyödyn tehokkaan poisottamisen näkökulmasta ehdotetun kaltaista säännöstä selittämättömän omaisuuden konfiskoinnista on pidettävä tarpeellisena.

Jukka Rappe

apulaisvaltakunnansyyttäjä

Mari Mattila

valtionsyyttäjä

Jakelu Lakivaliokunta

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi